Fellépés a kutatói bér H2020 elszámolási szabályainak módosításáért

A kutatói bérek Horizont 2020 programból való elszámolása komoly kihívást jelent a hazai közfinanszírozású kutatóhelyek számára: jelentősen szigorodtak ugyanis a korábbi keretprogramokban alkalmazott fizetés-kiegészítési lehetőségek.

Az NKFI Hivatal szakértői számos megbeszélést és konzultációt szerveztek a hazai felsőoktatási intézmények és kutatóintézetek bevonásával annak érdekében, hogy rálátásuk legyen az érintett intézmények bérezési gyakorlatára, ezáltal pedig megfelelő érvekkel és megoldási javaslatokkal felvértezve vehessenek részt az Európai Bizottsággal folytatott, elszámolási szabályokat érintő konzultációban.

A megváltozott szabályozás a 2004 óta csatlakozott és jellemzően eleve csekélyebb forrást elnyerő tagállamok – az úgynevezett EU13 – kutatóit érinti elsősorban hátrányosan. A Horizont 2020 program jelenlegi szabályozása szerint ugyanis a pályázat költségvetéséből elsősorban a kutatók alapbére finanszírozható, a kutatók a H2020 projektben való közreműködésért az alapbéren felül csak csekély kiegészítő juttatásban részesülhetnek. Ez komoly bérfeszültséget eredményezett a lényegesen magasabb alapbérrel rendelkező nyugat-európai államok és a kelet-közép európai országok közalkalmazotti bérezésű kutatói között, mivel ezekben az országokban, így Magyarországon is a kutatói pluszteljesítmény anyagi elismerése a gyakorlatban projekt-forrásból történik. A jelenlegi elszámolási szabályok a projekt időtartamára vonatkozó béren felül adható projektösszeg mértékét 8.000 EUR/év összegben maximalizálják, mely magában foglalja a bruttó összeg felét jelentő bért terhelő adókat és járulékokat is. A havi nettó 333 EUR maximált kiegészítés nem kompenzálja az európai szinten jelentkező bérkülönbséget. Az EU13 kiemelkedő kutatóinak megtartásához azzal tudna hozzájárulni a H2020 program, ha lehetőséget biztosítana az állami bérnél magasabb alapbér elszámolására a projekt időtartama alatt.

Az NKFI Hivatal kiemelt feladatának tekinti, hogy gyakorlati segítséget nyújtson a H2020 programokat érintő pályázói kérdések megválaszolásában, ezzel is elősegítve a magyarországi intézmények sikerességét. Így a Hivatal – számos EU13 ország kutatástámogató intézményével együtt - csatlakozott a lengyel-szlovén kezdeményezéshez, melynek képviselői (köztük az NKFIH munkatársai) a fenti probléma megoldásáért egyeztetéseket folytattak Brüsszelben az Európai Bizottsággal és a többi tagállammal annak érdekében, hogy a Marie Curie ösztöndíjak rendszeréhez hasonló elven működő, egységköltség rendszerének bevezetését szorgalmazva kedvezőbb bérelszámolási feltételeket érjenek el a régió kutatói számára a H2020 program valamennyi területén. A tárgyalásokon kiderült, hogy bár az uniós politikai konszenzus hiánya és a hosszadalmas módosítási procedúra miatt kicsi az esély a H2020 jogi kereteinek megváltoztatására, a kutatói bérek kérdésében a Bizottság nyitott arra, hogy kétoldalú egyeztetések formájában próbáljon megoldást találni az EU13 országok elszámolási problémáira.

A Bizottsággal várható kétoldalú tárgyalások megalapozása és a közös javaslatok kidolgozása érdekében 2015 szeptemberében az NKFI Hivatal széleskörű konzultációt kezdett a hazai érintettek – az MTA, az EMMI, a felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek – bevonásával. A Hivatal szervezésében 2015 novemberétől kezdve havi rendszerességgel került sor H2020-programokhoz kapcsolódó jogi és pénzügyi konzultációkra, kifejezetten az egyetemek és kutatóintézetek pályázati menedzsmenttel foglalkozó munkatársai számára. Ezeken a rendezvényeken a szakértők ismertették az elszámolási kritériumokat, és a résztvevők választ kaphattak - többek között - kutatói bérrel kapcsolatban felvetett kérdésekre is.

Az egyes intézményi gyakorlatok feltérképezése érdekében, valamint az intézményi belső szabályozások és a Horizont 2020 program szabályai közötti összhang megteremtése céljából az NKFI Hivatal munkatársai több fordulóban folytattak kétoldalú egyeztetést az érintett felsőoktatási, kutatóintézeti partnerekkel (BME, MTA TTK, Széchenyi Egyetem, Miskolci Egyetem). A konzultáción részt vevő intézményeket a Hivatal szakemberei arra bátorították, készítsenek objektív szempontrendszeren alapuló belső szabályzatokat, amelyek megteremtik a lehetőségét, hogy a bérnövelést ne csupán a projektekben történő részvétellel lehessen kapcsolatba hozni, hanem általában a kutatók szakmai munkájával. A H2020-tól függetlenül érdemes ugyanis megfontolni teljesítményalapú bérszintek létrehozását az azonos karrierszinten dolgozó oktatók-kutatók között, erre a jelenlegi magyarországi törvényi szabályozás is lehetőséget nyújt.

A Budapesti Corvinus Egyetem és a Miskolci Egyetem kezdeményezésére, számos felsőoktatási intézmény és az NKFI Hivatal munkatársainak aktív részvételével április 15-én kancellári szintű egyeztetésre került sor a H2020 program jogi kereteihez illeszkedő intézményi szabályzatok témájában. A találkozó jó alkalmat teremtett az egyetemeken már bevezetett, vagy előkészítés alatt álló belső szabályozások áttekintésére és tapasztalatcserére, valamint azoknak a szabályozási elemeknek az azonosítására, amelyek nélkül nincs reális esély a H2020 audit vizsgálatokon való megfelelésre.

Az NKFI Hivatal június 15-én újabb nyílt rendezvényt szervezett, ahol több mint ötven intézmény képviselői tehették fel kérdéseiket, valamint az ajánlásokon túl gondolatébresztőként Dr. Pavlik Lívia, a Budapesti Corvinus Egyetem kancellárja ismertette saját egyetemi szabályzatukat, amely a teljesítményértékelésen alapuló differenciált bérezés jó példájaként szolgálhat más intézmények számára is.

Az NKFI Hivatal az intézményi szabályozások véleményezésével és a Bizottság felé való közvetítésével is koordinálja az egyeztetési folyamatot, amelynek eredményeként a hazai pályázók számára kedvezőbb elszámolási feltételek érhetők el. A Hivatal nyomon követi a többi ország hasonló erőfeszítéseit és ezekről folyamatosan tájékoztatja a hazai pályázói kört.